

Prof. Dr. Kayıhan PALA
Bursa Milletvekili

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi

35038

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki soruların Türkiye Cumhuriyeti anayasasının 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddelerine uygun olarak, T.C. Sağlık Bakanlığına iletilmesi ve Sayın Bakan Kemal MEMİŞOĞLU tarafından yazılı olarak yanıtlanması için gereğinin yapılmasını arz ederim. 07.10.2025

K. Pala

Kayıhan PALA
Bursa Milletvekili

Bilimsel çalışmalar, topraklardaki ağır metal kirliliğinin tarımsal üretimi, gıda güvenliğini ve halk sağlığını doğrudan tehdit etmekte olduğunu göstermektedir. 2025 yılında *Science* dergisinde yayımlanan kapsamlı bir araştırma, küresel ölçekte 796 bin 084 örnekten elde edilen verilere dayanarak, tarım topraklarının yüzde 14-17'sinde arsenik, kadmiyum, kurşun, nikel ve benzeri toksik metallerin eşik değerleri aştığını ortaya koymuştur. Bu risk kuşaklarından biri, "Düşük Enlem Avrasya Metal Koridoru" olarak adlandırılmakta ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz ve Orta Doğu bölgesini kapsamaktadır. Özellikle kadmiyum ve nikel birikiminin Türkiye tarım arazilerinde yüksek risk oluşturduğu belirtilmektedir.

Türkiye'de sanayileşmiş bölgeler ve madencilik faaliyetlerinin yoğun olduğu alanlarda ağır metal kirliliği raporlanmış olmasına karşın ağır metallerin sağlık etkileriyle ilgili ulusal düzeyde bütüncül ve düzenli bir izleme mekanizması bulunmadığı, kamuoyuna yıllık ve bölgesel kırılda veri sunulmadığı görülmektedir. Bu eksiklik, tarımsal üretimden besin zincirine geçebilecek toksik metallerin insan sağlığı üzerindeki risklerini görünmez kılmaktadır.

Örneğin, epidemiyolojik veriler mesleki ve çevresel kadmiyum maruziyetinin meme, akciğer, prostat, nazofarenks, pankreas ve böbrek kanserleri dahil olmak üzere çeşitli kanser türleriyle ilişkili olabileceğini ortaya koymuştur. Ayrıca çevresel kadmiyumun osteoporoz için bir risk etmeni olabileceği de gösterilmiştir. Karaciğer ve böbrekler, kadmiyumun toksik etkilerine karşı son derece hassastır.

Özellikle kurşun, çocukların beyin gelişimini kalıcı olarak etkileyerek zekâ katsayısının (IQ) düşmesine, dikkat süresinin kısalması ve antisosyal davranışların artması gibi davranış değişikliklerine ve eğitim düzeyinin düşmesine neden olabilir. Kurşun maruziyeti ayrıca anemi, hipertansiyon, böbrek yetmezliği, immünotoksisite ve üreme organlarında toksisiteye neden olur.

Prof. Dr. Kayıhan PALA
Bursa Milletvekili
Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi

Kurşun ve kadmiyum gibi metallerin uzun dönemde böbrek, karaciğer, sinir sistemi hasarı ve çocuk gelişimi üzerinde geri dönüşümsüz etkilere yol açabileceği bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Bu nedenle tarım topraklarının kirlilik seviyeleri, izleme ve denetim mekanizmaları ile riskli bölgelerin yönetimi konusunda şeffaflık ve etkinlik hayati önem taşımaktadır.

Bu bağlamda;

1. 2025 yılında *Science* dergisinde yayımlanan küresel toprak kirliliği çalışmasının Türkiye'ye ilişkin bulguları sağlık etkileri bakımından Bakanlığınızca değerlendirilmiş midir? Ulusal düzeyde güncel bir risk haritası çıkarılmış mıdır?
2. Bakanlığınız tarafından Türkiye'de toprak ve su kirliliğinde tespit edilen kurşun, kadmiyum, arsenik ve cıva gibi toksik metallerin insan sağlığına etkilerine dair ulusal düzeyde yürütülmüş epidemiyolojik bir çalışma bulunmakta mıdır?
3. Çocuklarda kurşun maruziyeti ve buna bağlı bilişsel gelişim geriliği, nörolojik bozukluk veya anemi vakalarına ilişkin Bakanlığınızın herhangi bir surveyans sistemi var mıdır?
4. Yurt çapında içme suyunda arsenik, kurşun, kadmiyum ve cıva başta olmak üzere ağır metal kirliliği için yürütülen izleme faaliyetlerinin sonuçları nelerdir? Dünya Sağlık Örgütü limitleri hangi illerde aşılmıştır? Bu illerde hangi halk sağlığı önlemleri uygulanmıştır?